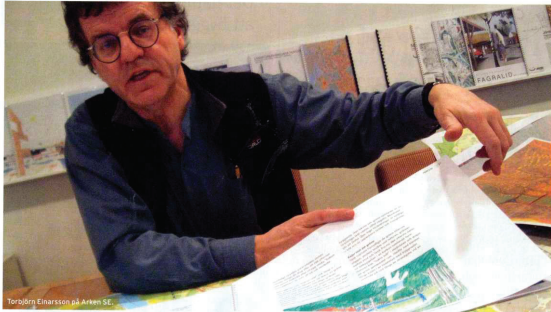

Lustfylld stadsplanering med "Urban STEP"

Artikel i byggindustrin 2009-02-18

STADSPLANERING

Lustfylld stadsplanering med "Urban Step"

Hur byggs hållbara och attraktiva städer? Arken SE Arkitekter i Stockholm har utarbetat en ny metod som kallas "Urban Step". I en bearbetad form som "värdeplanering" för Skanska har den också fungerat som snabbkurs och idébok i stadsplanering. Metoden bygger på att i olika praktiska moment ge en verktygslåda som alla berörda i byggprocessen handgripligt och lättfattligt kan ta till sig.

TEXT OCH FOTO MARIANNE SILEN

Bygginstruktionen möter arkitekt Torbjörn Einarsson på Arken SE Arkitekter på Söders höjder i Stockholm. Här på Hökens gata har arkitektkontoret huserat i snart tjugo år. Arken Arkitekter bildades ursprungligen av de 11 arkitekter och ingenjörer som var anställda på Ralph Erskines arkitektkontor.

– Vi ser vår verksamhet som en del i ett samhällsbygge och en samhällsdebatt, säger arkitekt Torbjörn Einarsson.

Så är det till exempel med nämnda "värdeplanering"; enligt den filosofin ska varje projekt ge värden utöver sin primära funktion. Utöver komplettering, inte bara förbättring. Gluggutredningen letade gluggar att bygga i, vi letar ställen där ny bebyggelse kan göra nytta. Vi försöker komplettera med sånt som saknas på en plats, till exempel bygga arbetsplatser där det bara finns bostäder. Jag undviker ordet förbättring, det är "värde-löst". Torbjörn gör en skiss och visar hur metoden "Urban Step", deras nya

STEP KAN TOLKAS SOM
S Sustainable, hållbara
T Typen typen, stads- och bostadstyper
E Evaluated, erfarenhetsprovade
P Performance, prestanda

NYTTA ETT SEMINARIAT SPRÅK
Klossarna lockar däremot alla att delta, vokabulären med stadstyper förstås av alla. Deltagarna ombeds blunda, minnas bakåt och drömma framåt, ta med resebilder, etc. – Det är viktigt att vi här hittat ett språk och verktyg som gör att lekmän och fackmän av olika discipliner kan prata, kan ge och ta. "Urban Step" är en metod som funkar både när man planerar nya och gamla stadsdelars utveckling.

STADSPLANERING

Metodiken är utarbetad av Arken SE Arkitekter och Ekologigruppen AB tillsammans med Jerker Söderlind, Håkan Jerstenius och Peter Robinson. Genom "Urban Step" metoden får man mer av attraktionsplanering och mindre av restriktionsplanering. Step-metoden, fortsätter Torbjörn Einarsson oblygt, är en utveckling av den amerikanska charretten där arkitekterna tar över för mycket och europeiska workshops som tenderar bli harmlösa önskelistor.

Step-metoden hjälper till att planering är val. Och hjälper gruppen att göra planering kan alla delta, – desto bättre, –

Genom "Urban Step" metoden kan mer hållbara och integrerade städer skapas.

viktig aspekt är hur allmänna transporter står sig mot bilarnas asfaltat. En annan viktig aspekt är betingelser för lokala verksamheter och service, säger Torbjörn Einarsson. "I 50 hus i ett 'bostadsområde' ute på en åker skapar ingen service. I 50 hus formade som ett fiskeläge kan generera ett sommarbarn och locka till sig verksamheter".

RUSARERDISKUSIONER
I steg tre får deltagarna själva börja bygga – med modellklossar på stora

hur de olika verksamheterna – staden och – stilt

BYGGVERKETS
Byggsverket tar nya kliv

Arken SE Arkitekter har utarbetat för Skanska så fungerar den både för internutbildning och som en sorts atlas, säger Torbjörn Einarsson. Här visas konkreta tillämpningar på hållbart byggande. Med exemplifieringar på ett antal platser i stockholmregionen som kunde studeras närmare. Exempelvis förtätnings tankarna om värdeplanering och hållbarhet ur värdeensens och de som vi kallar "de fyra glasögonens" perspektiv, för vidare diskussion.

DEN KREATIVA STADEN
"De fyra glasögonen", röda, gröna, gula och blå, representerar lustans, ansvarstagandets, den lokala kulturens, och affärsmässighetens perspektiv. Med dessa fyra ögonen får den bästa möjliga utvecklingen, säger Torbjörn Einarsson.

– En levande stad gör det möjligt för olika typer att mötas, det är detta som är den kreativa stadens essens. I städer med klassisk kvartiersstruktur kan olika folkgrupper leva tillsammans under ömsesidig hänsyn, så fort de sorteras i förortsskiktet börjar segregationens dåliga spiralar.

Urban Step funkar i både stora och små sammanhang. På senare tid har vi kört den dels för hela orten Upplands-Bro och en i Umeå, dels i en regional struktur för Sri Lanka och en kyrkby i Upplands Västby. Som endags workshop eller veckovisning, alla verkar njuta, säger Torbjörn Einarsson, som själv är uppvuxen i ett fiskeläge utanför Umeå. »

Arkitektur Hur byggs hållbara och attraktiva städer? Arken SE Arkitekter i Stockholm har utarbetat en ny metod som kallas "Urban STEP". I en bearbetad form som "värdeplanering" för Skanska har den också fungerat som snabbkurs och idébok i stadsplanering. Metoden bygger på att i olika praktiska moment ge en verktygslåda som alla berörda i byggprocessen handgripligt och lättfattligt kan ta till sig.

Byggindustrin möter arkitekt Torbjörn Einarsson på Arken SE Arkitekter på Söders höjder i Stockholm. Här på Hökens gata har arkitektkontoret huserat i snart tjugo år. Arken Arkitekter bildades ursprungligen av de 11 arkitekter och ingenjörer som var anställda på Ralph Erskines arkitektkontor.

– Vi ser vår verksamhet som en del i ett samhällsbygge och en samhällsdebatt, säger arkitekt Torbjörn Einarsson, Arken SE Arkitekter. Så är det till exempel med nämnda "värdeplanering"; enligt den filosofin ska varje projekt ge värden utöver sin primära funktion. Utgöra komplettering, inte bara förtätning. Gluggutredningen letade gluggar

att bygga i, vi letar ställen där ny bebyggelse kan göra nytta. Det blir mindre NIMBY då. Vi försöker komplettera med sånt som saknas på en plats, till exempel bygga arbetsplatser där det bara finns bostäder. Jag undviker ordet förtätning, det är "värde-löst".

Torbjörn gör en skiss och visar hur metoden "Urban STEP", deras nya planeringsmetodik i stadsplanering, fungerar i praktiken. Det är "hands-on", mycket jordnära. Man sitter runt bord. Jobbar med husklossar eller kvartersklossar på ortofoton. Diskussionen styrs till val bland stadstyper, inte hustyper. Skisspapper och blyertspennor används inte – "då tar arkitekterna över". Klossarna lockar däremot alla att delta, vokabulären med stadstyper förstås av alla. Deltagarna ombeds blunda, minnas bakåt och drömma framåt, ta med resebilder, etc. Det är viktigt att vi här hittat ett språk och verktyg som gör att lekmän och fackmän av olika discipliner kan prata, kan ge och ta.

Urban STEP är en metod som funkar både när man planerar nya och gamla stadsdelars utveckling. Metodiken är utarbetad av Arken SE Arkitekter och Ekologigruppen AB tillsammans med Jerker Söderlind, Håkan Jersenius och Peter Robinson.

- Genom "urban step"-metoden får man mer av *attraktionsplanering* och mindre av *restriktionsplanering*. Step-metoden, fortsätter Torbjörn Einarsson oblygt, är en utveckling av den amerikanska charetten där arkitekterna tar över för mycket och europeiska workshops som tenderar bli harmlösa önskelistor.

- STEP-metoden tydliggör att planering är val. Och hjälper gruppen att göra valen. I STEP-planering kan alla delta, ju mer blandade grupper desto bättre, visar det sig, enligt Torbjörn Einarsson. Metoden är partisk, den syftar till ett mer hållbart stadsbyggande. Istället för att bygga separerade områden uppfordras deltagarna skapa integrerade platser.

I ett första steg ges en kavalkad av mänsklighetens bosättningar för att öppna sinnen för våra fantastiska såväl som absurda miljöer.

I det andra mycket viktiga steget uppmanas deltagarna luta sig tillbaka, blunda, och tänka i trettio sekunder - hur vill de att den framtida staden, för sig och barnbarnen, ska se ut om trettio år. I en matris av stadstyper får de fylla i sina bilder. Här får deltagarna också för varandra beskriva sin vision. De ifyllda formulären blir ett bra panorama för en fortsatt diskussion.

- Hållbarhet börjar bli ett slitet ord. Men det är ett bra ord, det betyder kvalitet över tiden. Med vår "värderos" hjälper vi deltagarna att se hur hållbart de drömt, vad som är över tiden tåliga och hållbara bebyggelsestyper. En viktig aspekt är hur allmänna transporter står sig mot bilarnas asfaltnät. En annan viktig aspekt är betingelser för lokala verksamheter och service, säger Torbjörn Einarsson. "150 hus i ett 'bostadsområde' ute på en åker skapar ingen service, 150 hus formade som ett fiskeläge kan generera ett sommar-café och locka till sig verksamheter".

I steg tre får deltagarna själva börja bygga - med modellklossar på stora foton visa hur de olika verksamheterna ska placeras. Nu växer glädjen och kreativiteten. Här har man till sin hjälp bilderna, minnena, vykortet med mera. Vi fotar kontinuerligt. Ber sen deltagarna bygga om efter att ha påmint om viktiga aspekter.

Så här jobbar deltagarna, **steg efter steg**, i det **sjunde steget** lockas deltagarna kombinera slutsatser, kolla vad som nås med en mix av olika stadstyper. Hela tiden pågår rundabordsdiskussioner, där olika scenarier testas. Varje grupp får också fylla i sin egen "värderos" över hur man lyckats komplettera berika, försköna. Vad blev bra och mindre bra. Under en dag två kan man byta gruppmix för nya work shops. **Och till sist: i steg tolv** sammanställer och presenterar vi som erfarna stadsplanerare resultaten. En slags renritning, som ett eller några alternativ, sänds ut till deltagarna för kommentar, så att alla kan se hur deras aspekter vägts in. Och reagera, förstås.

- När det gäller Värdeplanerings-boken som utarbetas för Skanska så fungerar den både för internutbildning och som en sorts atlas, säger Torbjörn Einarsson. Här visas konkreta tillämpningar på hållbart byggande. Med exemplifieringar på ett antal platser i stockholmsregionen som kunde studeras närmare. Exempelen förtydligar tankarna om värdeplanering och hållbarhet ur värderosens och de som vi kallar "**de fyra glasögonens**" **perspektiv**, för vidare diskussion.

- "De fyra glasögonen", röda, gröna, gula och blå representerar, lustans, ansvarstagandets, den lokala kulturens, och affärsmässighetens perspektiv. Med dessa för ögonen fås den bästa möjliga Ortsstrukturen, säger Torbjörn Einarsson.

- En levande stad gör det möjligt för olikheterna att mötas, det är detta som är den kreativa stadens essens. I städer med klassisk kvartersväv kan olika folkgrupper leva tillsammans under ömsesidig hänsyn, så fort de sorteras i förortsenklaver börjar segregationens dåliga spiraler. Urban STEP funkar i både stora och små sammanhang. På senare tid har vi kört den dels för hela orten Upplands-Bro och en ö Umeå, dels i en regional struktur för Sri Lanka och en kyrkby i Upplands Väsby. Som endags-workshop eller veckoövning, alla verkar nöjda, säger Torbjörn Einarsson, som själv är uppvuxen i ett fiskeläge utanför Umeå.

Faktaruta:

Bokstäverna i **STEP** kan tolkas som

S Sustainable, hållbara

T Town types, stads- och bebyggelsestyper

E Evaluated, erfarenhetsprövade

P Performance, prestanda

Text: MARIANNE SILÉN - marianne@byggindustrin.com